TÂĞUT

(ilahlaştırılmış azgın, Hristiyan kodamanı,
zalim-saldırgan kişi veya kişiler)

Tâğutun kökü olan tuğyan, türevleriyle birlikte (tâğut dahil) 40 civarında yerde geçer.

Bizzat tâğut kelimesi 8 kez geçmektedir.

Arap dili lügatlarında tâğut (tekili ve çoğulu aynı) için verilen anlamlar şunlardır: İlahlaştırılmış azgın, kâhin, büyücü, sapıklık öncüsü, Hristiyan kodamanı, saldırgan, zalim.

Tâğuta 'Hristiyan kodamanı' (onunla yan yana kullanılan cibt sözcüğünü ise Yahudi kodamanı) anlamı veren, Arap dilinin en büyük üstadı ve dilcilerin babası sayılan ve 231/846'de ölen İbnül-A'rabî'dir. Daha sonraki dilciler bu anlamı, Kur'an dilinin bu Mevâlî çocuğu (yani Arap asıllı olmayan köle) ölümsüz ustasından alarak tekrar etmişlerdir. (Mesela bk. 370/980'de ölen büyük lügat bilgini Ezherî'nin 'Tehzîbu'l-Lüga' adlı anıt eseri)

Na yazık ki, İbnül-A'rabî'nin dilbilimdeki dehasını bize tam gösterecek müstakil eserleri elimize ulaşamamıştır. Onun verdiği eşsiz tespitleri, kendisinden nakilde bulunan diğer meslektaşlarının eserlerinden öğreniyoruz.

538/1143'te ölen ünlü Türk müfessir Zemahşerî, Nisa 51'de geçen cibt ile Yahudilikteki kutsal gün sebt (Cumartesi günü) arasında irtibat görmektedir, (bk. Zemahşerî, *Esâsü'l-Belağa,* cibt mad.)

Tefsir âlimleri, sahabî müfessir İbn Abbas'tan başlayarak ve iniş sebebini de dikkate alarak, tâğutun, Nisa suresi 51. ayette Yahudi kodamanı Ka'b el-Eşref i amaçladığını söylemişlerdir ki

anlam olarak bu şer babasına çok uygundur. Aynı ayette geçen ve aslen Arapça olmamakla birlikte lügat itibariyle tâğutun anlamlarına yakın anlamlar taşıyan cibt ise yine müfessirlere göre, bir başka Yahudi kodamanı olan Huyey bin Ahtab'ı göstermektedir. Müfessir Taberî'nin ifadesiyle "bu iki kişi, iki cibt veya iki tâğut idi. Allah'a ve onun peygamberine isyanda Yahudi milletine öncülük etmekteydiler. Ama bunlar, aynı işi yapan başka Yahudi öncüleri de olabilir. Allah'ın bildirmek istediği, böyle bir ekibin bulunduğudur." (Taberî, *Tefsir,* 5/130-135)

İniş sebepleri, mesajı kayıtlamayacağına göre, tâğut ve onun benzeri olan cibt Kur'an dilinde, müfessir Râzî'nin işaret ettiği şu anlamı taşıyan sözcüklerdir:

"Bu iki kelime, şer ve bozgunculukta zirveye çıkmış kişileri ifade etmede âdeta sembol olmuş iki kelimedir." (Râzî, *Tefsir,* 10/133)

Kur'an; tâğutu, tuğyanı yaşayan ve yaşatan kişi ve kudret anlamında kullanır ve Allah'a imanın gerçek anlamına ulaşması için tâğuta karşı çıkmanın zaruretine dikkat çeker. (2/256) Nisa 51. ayet Araplardaki okuma yazma bilenlerin (aydınların) cibt ve tâğuta inandıklarını ve müminleri onlara inananlardan daha aşağı gördüklerini söyleyerek bunu kınıyor. Bu ayette tâğut, ruhsuz putlara ad olan cebte karşılık, ruh ve şuur sahibi put yani ilahlaştırılmış, putlaştırılmış insan anlamında kullanılıyor.

Arap dilcileri tâğutu, (dişil ve erkeği aynı) azgın, sınır tanımaz, Allah yerine kendisine tapılan, zulüm, cebir ve şiddet kullanan Firavun ruhlu, şeytan yaradılışlı varlık olarak mânâlandırmaktadırlar. Hayra engel olan tüm kişi ve güçlere de tâğut denmektedir. Tâğutun, görüneni yanında, görünmeyeni de vardır.

Tâğut daima akıl ve ruh sahibi varlıktan yani insandan olur. Putların tâğut olarak adlandırılmaları, onların tuğyanları ifadede birer vasıta olmalarındandır. Ve Allah'a karşı küfre sapanların dostları tâğuttur ve onlar, tâğut yolunda savaşırlar. (2/257; 4/76) Bunların belirgin özelliklerinden biri de, davalarının çözümünü, tâğuta havale etmeleridir; her zaman tâğutu hakem yaparlar. (4/60)

Tâğuta karşı çıkan ve ona uşaklık etmekten kaçınanlara sonsuz-

luk muştulan verilecektir. (39/17) Lanetlenen ve Allah'ın gazabına uğrayarak en iğrenç cezaya çarptırılanlar, domuz, maymun suretine çevrilecek, tâğutun uşağı kölesi haline getirileceklerdir. (5/60. Bu konuda bk. burada, Hayvana Döndürme mad.)

Şimdi, tâğutun kişiliğini, rolünü ve tavrını daha iyi tanımak için onun temel özelliği olan tuğyanı görelim.

Tuğyan, 'isyan ve günahta, sınır tanımayacak ölçüde ileri gitmektir. (Râgıb, tuğyan mad.) Fiziksel güçlerin normal sınırları aşacak şekilde faal hale gelmeleri de tuğyanla ifade edilebilmiştir. Mesela Kur'an, Nuh Tufanı sırasında suların köpürüp azmasını tuğyan kökünden bir fiille (tağa) ifade etmektedir. (69/11) Ne ilginçtir ki, suların tuğyanı ile boğulan Nuh devri zalimlerini Kur'an, 'zulme sapan, tuğyan edip azan' bir kavim olarak anmakta (bk. 53/52) ve insanın tuğyanını tabiatın tuğyanı ile cezalandıran varlık ve oluş ilkesine dikkat çekmektedir. Hakka suresi 5. ayet de, Semûd kavmi azgınlarının tâğıye ile helak edildiklerini söylüyor. Bu tâğiye de tuğyan kökünden türeyen bir isim olup tuğyan eden insanları cezalandırmak için Yaratıcı tarafından devreye sokulan tuğyan edici tabiat kuvvetlerini ifade etmektedir. Bu ayette cümle o şekilde düzenlenmiştir ki, tâğıye hem Semûd kavmini helak eden kuvveti hem de bu kavmin helakine sebep olan tavrı aynı anda ifade etmektedir. Bu üslûp harikasını dikkate aldığımızda, anılan ayetin tercümesinin şöyle verilmesi gerekir:

"Bunun üzerine Semûd, azgınlık yüzünden/azgın bir tabiat kuvvetiyle helak edildi." (Hakka, 5 Ayrıca bk. Şems,11)

Tuğyan, insanın tabiatında vardır. Kur'an vahyedilen ilk suresinin 6. ayetinde bu gerçeğin altını çizmiştir:

"İş öyle sanıldığı gibi değil; insan gerçekten azar." (Alak, 6)

Bu yaradılış gerçeğini veren ayetin ardından insanın tuğyanının temel sebebi gösteriliyor. Bu sebep, insanın kendisini hiç kimseye muhtaç olmayacak bir konuma gelmiş görmesidir. Tuğyan, insan egosunun, kendini ilahlaştırması, her şeyin, herkesin üstünde görmesi halinde tecelli ettiğinde doruk noktadır. Kur'an'a göre, bu doruk noktanın tipik temsilcisi, Firavun tiptir. (20/24, 43; 79/17)

Firavunlar medeniyeti bir tuğyan medeniyeti idi; batışları bu yüzden olmuştur:

"Ne yaptı vadide kayalar oyan Semûd kavmine? O kazıklar sahibi Firavun'a! Bunlar, ülkelerde azıp zulmetmişlerdi. Ve oralarda bozgunu çoğaltmışlardı. Bu yüzden Rabbin, üzerlerine azap kamçısını yağdınverdi." (Fecr, 9-13)

Ne ilginçtir ki, tuğyanın babaları olan Firavunların ezdiği İsrailoğullan, sonunda Firavun yolu olan tuğyana sapmaktan kurtulamadılar. Onların ilahî gazaba uğramalarına da bu sapma sebep oldu. (20/80-87)

Vahyedilen ilk ayetinde insanın azmasını gündeme getirerek baş düşmanının temel niteliğine dikkat çeken Kur'an, son surelerinde bu hedefi çok daha anlaşılır kılarak vahiy sırasıyla 92. sure olan Bakara'nın, 193. ayetinde onun zulüm olduğunu ifadeye koyacaktır. Tek düşman, zulüm ve zalimdir.

Kur'an, temel varoluş ilkelerinden biri olarak, şunu ısrarla belirtir: Bütün uygarlık ve saltanatların çöküşü azmak yüzündendir. Bu, daha çok, madde ve ondan kaynaklanan değerlere aldanarak azmaktır. Her çöküşün altında bu yatar. Nitekim, Nâziat suresi 37-38. ayetler tuğyan ile iğreti hayatı ve dünya nimetlerini ilahlaştırma arasında bağ kurmaktadır. Kur'an, buradan hareketle bize şunu öğretmiştir:

Bütün tâğutlar. paranın kulu, mülk ve saltanatın uşağıdır. Paranın kulu olmayan hiç kimsenin tâğut olması söz konusu edilemez. Paranın kullan, o esas tanrılarını ya cebir ve şiddet kullanarak elde ederler va mülkü saptırarak vahut da Allah ile aldatarak.

Tuğyana sapanların nihaî cezaları, bir tabiat tuğyanı olan ateşle verilecektir. Cehennem, tabiat kuvvetleri tuğyanının tipik ve çok güçlü bir belirişidir ve tuğyana sapan zalimlerin cezalandırılmasında en uygun yol, cehennemle ceza yoludur.

"Şu bir gerçek ki, cehennem bir gözetleme yeridir, tuğyana sapmışlar için bir dönüş/varış yeridir." (Nebe, 21-22 ayrıca bk. Nâziât, 39)

Böyle olduğu içindir ki, cehennem ehli, birbirlerini suçlarken sürekli şöyle konuşacaklardır:

"Seni tuğyana ben itmedim."

"Tuğyana sapmış bir topluluk idiniz, hadi görün sonunuzu." (50/27; 37/23, 31; 38/55-56)

Tuğyana sapmanın musallat edeceği denge bozukluğu insanı aldatır, kuruntu ve hayale esir eder. İnsan bu duruma gelince nefs egosunun oyuncağı olur ve karanlığı ışık, şapı şeker zannetmeye başlar. Kur'an bu noktaya dikkat çekerken, inkarcıları 'tuğyanları içinde oynayıp oyalanan gafiller' olarak tanıtır. (2/15; 6/110; 7/186;10/23)

Tuğyan çemberinde gaflet ziliyle oynayanlarda oluşan en öldürücü hastalık, ışığı ve güzeli gösteren her söz ve uyarının onlarda tuğyanın yoğunluğunu artırmaktan başka bir işe yaramamasıdır. Bu bir tâğut illetidir. Tâğut illetine tutulanlarda öğüt ve uyarı, beklenenin tam tersi bir etki yaratır; tâğutun zulüm ve dehşeti biraz daha artar. (5/64, 68; 17/60)

Tuğyan kavramının bu Kur'ansal yapısını gördükten sonra tâğutu kısa bir ifadeyle şöyle tanımlayabiliriz:

Tâğut, her devirde, Firavun ruhlu kişilerle, onların yardakçıları olan güruhun genel adı, cins ismidir.

KÜRESEL TÂĞUT PAKTLARI: BAŞKAN, EŞBAŞKAN VE YARDIMCI TÂĞUTLAR

Anlaşılan odur ki, her devirde birden çok tâğut bulunur. Tâğutların kabile çapında, millet çapında olanları yanında bölgesel ve uluslararası olanları da bulunacaktır. Bunlar birbirlerinden habersiz olabilecekleri gibi, organize de olabilirler. İblisler parlamentosu (hizbu'ş-şeytan, evliyau'ş-şeytan) gibi birlikler, beraberlikler vücuda getirebilirler; aralarında hiyerarşik bir düzen kurulabilir, kaynaşmaya, birleşmeye gidebilirler.

Tâğutî sistemlerin her devirde baş tâğutları yanında alt tâğutları da vardır. Baş tâğut bunların efendisi, destekçisi, koruyucusudur. Günümüzde, alt tâğutlara 'eşbaşkan' deniyor. Yani tâğutların kimisi zulmün esas başkanı, kimisi eşbaşkanıdır. Baş tâğut olan zağarların alt tâğutları olan finolar, Kur'an tarafından günü-

müzdeki kullanıma tam karşılık olacak şekilde tespit edilmiştir: 'Abede't-tâğut' (tâğutun kulları, uşakları).

Mâide 60. ayete göre, abede-i tâğût, Allah'ın öfkesine çarpılıp lanetlenmiş maymunlardan, domuzlardan çıkar. Baş tâğutlar, bu fino-uşakların kendi muhitlerindeki zaaflarını, kinlerini, beklentilerini, makam hırslarını ve nihayet hıyanet tutkulannı bir biçimde okşayarak onları köle gibi kullanır. Böyle olunca da tâğutî sistemler, ilkeler, parlamentolar, paktlar, bölgeler geliştirilebilir.

İslam düşüncesinin yirminci yüzyılda doruğu kabul edilen Muhammed İkbal (ölm. 1938), emperyalist Batılıların oluşturdukları sömürü düzeninin temsilcilerinin vücut verdiği organizasyonu, İblisler Parlamentosu diye anmıştır. Aynen bunun gibi, Tâğutlar Parlamentosu deyimini de kullanabiliriz. Kur'an bu noktada evliyau't-tâğut (tâğutun dostları, görev arkadaşları, destekçileri) deyimini kullanıyor ki diğer tabirlerin tümüne zemin oluşturan bir tabirdir.

Kısacası, tâğut, Kur'an terminolojisinde, iblis-şeytan şer enerjisinin fiziksel güç ve birimler haline gelmesini, eyleme dönüşmesini gerçekleştiren insanî unsurdur.